

УДК: 378.091.2:005.336.2

ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО МЕДІАОСВІТИ

Наумук І.М.

*Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,*

м. Мелітополь

e-mail: irina_mikolaenko@mail.ru

Постановка проблеми. Сучасне інформаційне суспільство знаходиться в умовах постійної зміни нових технологій, інформації, способів її представлення, саме тому стає необхідним нова компетентність вчителів – медіакомпетентність, новий напрям освіти – медіаосвіта. Згідно з листом Інституту інноваційних технологій та змісту освіти від 20.05.2011 № 1.4/18-1626 впровадження в педагогічну практику навчання студентів та підвищення кваліфікації викладачів програми «Медіаосвіта (медіаграмотність)» сприятиме отриманню ними знань та умінь протистояти маніпулятивним технологіям мас-медіа, викривленню картини світу, негативному висвітленню соціальних тенденцій, що підвищить їх медіакомпетентність – важливого фактора культурного і духовного зростання особистості людини в умовах відкритого громадянського суспільства [4, с. 35].

Аналіз останніх досліджень. Вивчення теоретичних джерел і практичного досвіду діячів медіаосвіти показало, що в даний час в науці найменше розроблена гілка, присвячена розвитку медіакомпетентності студентів педагогічних вузів. Досі були дослідження, що зачіпають проблеми аудіовізуального Л.М. Баженова, О.А. Баранов, Ю.І. Божков, Е.А. Бондаренко, Н.В. Гончарова, Н.В. Гутова, Г.М. Євтушенко, А.С. Карасік, Н.Б. Кіріллова, І.С. Левшіна, Л.В. Усенко, Ю.Н. Усов, А. В. Федоров, Е.А. Черкашін та ін. і інтегрованого А.С. Брейтман, А.Ю. Гончарук, С.І. Гуділіна, А.А. Журін, Л. С. Зазнобіна, Д.В. Залагаєв,

Л.А. Іванова, Т.В. Ковшарова, Н.Ю. Соколова, Н.П. Рижіх, К.М. Тіхомірова, М.Н. Фомінова, Е.Б. Фрайфельд та ін. медіаосвіти школярів і студентів; комп'ютерних систем М.Ю. Бухаркіна, В.В. Гуров, Е.С. Полат, Е.В. Якушіна, Е.Н. Ястребцева та ін.

Постановка завдання. Ми живемо у часи мультимедіа, коли більша частина інформації, яку люди отримують, надходить все менше з друкованих джерел, а все більше зі складних конструйованих візуальних образів, складних сукупностей звуків і численних медійних форматів. Епоха мультимедіа вимагає нових навичок задля доступу, аналізу, створення та розповсюдження повідомлень у цифровому, глобальному, демократичному суспільстві.

Модернізація суспільства зумовлює значні зміни мети та завдань освіти, що ґрунтується на принципах підготовки майбутніх спеціалістів до процесу самореалізації в умовах інноваційного середовища. Ця проблема потребує свого наукового осмислення та практичного розв'язання, оскільки саме освітня структура покликана компенсувати зниження рівня культури молоді, реалізувати творчий потенціал кожної особистості, розвинути її здатність до критичного мислення. У зв'язку з цим постає гостра проблема розвитку медіаосвіти та формування медіакомпетентності.

Виклад основного матеріалу. Вивчення нормативних документів, а також наукових публікацій [2, 3] дало підстави для висновку, що медіаосвіта педагогічних кадрів є проблемою державного рівня, а завдання підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів, що володіють необхідним рівнем медіакомпетентності, актуальне на всіх рівнях державної системи педагогічної освіти (довузівська підготовка, підготовка у ВНЗ, післядипломна підготовка). Підготовка вчителів до застосування медіа у педагогічній діяльності будучи одним із важливих напрямів їх фахової підготовки, ґрунтується на спеціальних знаннях і вміннях, зміст яких пов'язаний з основними базовими поняттями медіадидактики (мас-

медіа, медіазасоби, медіаосвіта, медіасередовище, медіаграмотність, медіакомпетентність особистості, медіакомпетентність педагога, методи і форми медіаосвіти, методика медіаосвіти) і орієнтований на показники готовності вчителя і учня до роботи з медіа. Враховуючи те, що показником готовності фахівця будь-якої професії до виконання певного виду діяльності сьогодні визнано компетентність, характеристикою медіаграмотності вчителя вважатимемо його медіакомпетентність, яку будемо розуміти як інтегровану характеристику особистості вчителя, що ґрунтується на сукупності його мотивів, знань, умінь, цінностей і здатностей, котрі спроможні забезпечити медіаосвіту учнів різного віку [6, с. 64].

Медіакомпетентність стає ключовою компетентністю людини, необхідною для її існування в сучасному світі, його пізнання, орієнтування в різноманітних політичних, економічних і соціальних ситуаціях. Таким чином, стає зрозумілим, що сучасний учень має бути медіакомпетентним. Сутність медіа компетентності полягає у сукупності мотивів особистості, її знань, умінь, здатностей, що сприяють вибору, використанню, критичному аналізу, аргументованій оцінці, створенню і передачі медіатекстів у різних видах, формах і жанрах, аналізу складних процесів функціонування медіа у соціумі. Передбачає розвиток здатності до сприйняття, створення, аналізу, оцінки медіатекстів, до розуміння соціокультурного та політичного контексту функціонування медіа у сучасному світі, кодових і репрезентаційних систем, які використовуються медіа [1]. Вчитель, який володіє медіакомпетентністю у своїй професійній діяльності вміє здійснювати критичний огляд медіатекстів, застосовувати раціональні методи пошуку, відбору, систематизації та використання медіатекстів, здатен протистояти маніпуляції та пропаганді, застосовує у процесі навчання комп'ютерні програми навчання, навчальні ресурси глобальної мережі Інтернет, раціонально поєднує традиційні методи навчання з мультимедійними засобами ілюстрації та демонстрації інформації. Для

того, щоб підготувати такого вчителя, необхідно розробити методичні матеріали, які передбачають методику проведення занять, яка ґрунтується на проблемних, евристичних, продуктивних, ігрових формах навчання, які сприяють розвитку самостійності в прийнятті рішень, навчають інтерпретувати та аналізувати структуру медіатексту, стимулюють творчий потенціал у процесі виконання креативних завдань. Практичні завдання в системі медіаосвітньої підготовки майбутнього вчителя мають бути направлені на розвиток умінь: знаходити потрібну інформацію в різних джерелах; трансформувати інформацію, видозмінювати її обсяг, форму у відповідності до мети комунікаційної взаємодії та особливості аудиторії, для якої її призначено; розуміти скерованість, ціль медіа тексту; аргументувати власні висловлювання; віднаходити прихований зміст медіа текстів; сприймати альтернативні точки зору та висловлювати аргументи «за», та «проти»; складати рецензії до медіатекстів; складати план інформаційного повідомлення, пропонувати форму його викладу; працювати з інтерактивними засобами, Інтернет – технологіями для передачі, створення, одержання інформації.

В результаті сучасний вчитель оволодіє комплексними знаннями щодо здатності критичного сприйняття та адекватного оцінювання медіаінформації, усвідомлювати те, що медіа не відображають дійсність, а представляють її, здійснювати критичний огляд медіатекстів, застосовувати раціональні методи пошуку, відбору, систематизації та використання медіатекстів, здатен протистояти маніпуляції та пропаганді, застосовувати у процесі навчання комп'ютерні програми навчання, навчальні ресурси глобальної мережі Інтернет, раціонально поєднувати традиційні методи навчання з мультимедійними засобами ілюстрації та демонстрації інформації [5, с. 26].

Висновки і перспективи досліджень.

Медіакомпетентність вчителя можна розглядати як ресурс, який здатний забезпечити підвищення ефективності навчання учнів у

загальноосвітній школі. Сучасні електронні медіа (в першу чергу, телебачення, персональні комп'ютери та Інтернет) та відповідні їм медіапродукти, поєднуючи в собі можливості всіх існуючих до цього медіа, реалізують комплекс функцій і впливу на аудиторію. З одного боку, ця багатофункціональність, дійсно, відкриває широкий діапазон можливостей для вдосконалення навчально-виховного процесу. З іншого боку, вимагає від педагогів, що використовують електронні медіа та ресурси у своїй роботі, ретельного планування і чіткого розуміння цілей і завдань своїх занять. Умовою позитивного впливу мас-медіа на результативність навчання школярів є володіння вчителем інформації про існуючі медіапродукти навчального призначення та вмінням ефективно їх використовувати в навчальному процесі.

Але проаналізувавши літературу та дослідження багатьох вчених можна зробити висновок, що проблема формування медіакомпетентності майбутніх вчителів є недостатньо дослідженою та потребує визначення основних етапів формування медіакомпетентності майбутніх вчителів, критеріїв і показників сформованості. Тож подальші перспективи розвідки ми вбачаємо у розробці I розділу дисертаційного дослідження.

Література

1. Додаток до листа Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 09.08.2012 № 1/9-557 Методичні рекомендації щодо громадянської освіти та виховання в навчальних закладах [Електронний ресурс]. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/30688/
2. Зазнобина Л.С. Медиаобразование в школе: как же выжить в мире СМИ?. – VIVOS VOCO №16 1999 [Електронний ресурс]. URL: <http://vivovoco.rsl.ru/VV/PAPERS/MEN/MEDIA.HTM>
3. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчально-методичний посібник / За ред. Л.А. Найдьоновой, О.Т. Барішпольця. – К.: Міленіум, 2010. – 440 с.

4. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошніченко Ю. – 2-ге вид., стер. – К.: АУП, ЦВП, 2012. – 58 с.

5. Науково-дослідна робота студентів як чинник удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя: зб. наук. пр./редкол.: Л.І.Білоусова та ін. – Х.: Віровець А.П. «Апостроф», 2013. – Вип.10. –160 с.:іл., 312с.

6. Роберт І. В. Толкование слов и словосочетаний понятийного аппарата информатизации образования // Информатика и образование. – 2004. – № 6. – С. 63-70.

***Анотація.** У статті обґрунтовано актуальність дослідження проблеми формування медіа компетентності вчителів, висвітлюються її компоненти та етапи формування. Аналізуються практичні завдання в системі медіаосвітньої підготовки майбутнього вчителя.*

***Ключові слова:** медіакомпетентність, медіаграмотність, медіаосвіта, вчитель, компетентність.*

***Аннотация.** В статье обоснована актуальность исследования проблемы формирования медиа компетентности учителей, освещаются ее компоненты и этапы формирования. Анализируются практические задачи в системе медиаосвительной подготовки будущего учителя.*

***Ключевые слова:** медиакомпетентность, медиаграмотность, медиаобразование, учитель, компетентность.*

***Resume.** In the article the problem of forming the relevance of the study of media competence of teachers, highlights its components and stages of formation. Analyzes the practical problems in the system media education preparation of future teachers.*

***Keywords:** media competence, media literacy, media education, teacher, competence.*